

lélség nemzeti válsága, Szózat a néphez" című vaskos füzetben jelentek meg. Claxton megnyitójának alaphangját a következő két mondat adja meg: „Mi mindig megértettük s ma mind jobban megértjük, hogy egy demokratikus államban minden dolog a nevelésügy rendelkezésére áll... Az iskola elsősorban nem a tanítóké, sem az iskolai tisztviselőké. Az iskolák a népi, amely kezdetben gondoskodott róluk, amely fizet értük és használja őket.” A teljes üléseken a következő tételeket vitatták meg: 1. Tanítóhiány és pótlása: megfelelő előkészítése megfelelő számú szükséges tanerőnek; az utánpótlás forrása. 2. Az iskola beállítása az új viszonyokhoz: a jó iskola eszméjének terjesztése a nép között („a tanítást olyan hivatással kell tenni, hogy férfiak és nők egész életüket annak szentelhessék s elmondhassák: Én tanító vagyok s büszke hivatásomra!”); új szempontok a falusi és városi életben; gyakorklári tervezet a falusi iskolák kifejlesztésére; a köznevelésnek megfelelő szervezete; gazdasági szempontok az iskolafajok szervezésében. 3. Az oktatásügynek viszonya az anyagi jóléthez és nemzetvédelemhez: a mezőgazdasági termeléshez, hadsereghez, munkásokhoz („a szervezett munka rokonszenvez a tanítókkal”); találmányokhoz és kutatásokhoz. 4. Az oktatásügy iránti új érdeklődés néhány más államban: Nagy-Britannia, Franciaország, Latin-Amerika. 5. Állampolgárságra és kultúrára való nevelés: az egyházak érdekeltsége az oktatásügyben; oktatásügy és választójog; nevelés emberi művelődésre (Bryannak ez utóbbi háromlappos cikke befejezi s mintegy megkoronázza a tárgyalásokat). A szakosztályokban a következő tárgykörökkel foglalkoztak: 1. Állami oktatásügy közigazgatása. 2. Városok közoktatásügye. 3. Tanítóképzés. 4. A felsőbb oktatásnak egyéb fajtái. 5. A sajtó. 6. Szózat a néphez. 7. Egészségügyi nevelés. 8. Felnőttek és idegenek oktatása (*Americanization*), írni-olvasni nem tudók. 9. Fizetések és jövedelem. Ezen nálunk is napirenden levő tényezők körül számos életrevaló és sürgős indítvány merült fel, amelyeket a tettekész amerikaiak bizonyára mihamarabb valóra fognak váltani. Az egész értekezlet bizonyoságot tett arról, hogy odaát teljes tudatában vannak a nevelőoktatásügy komoly válságának, s hogy ettől a legfontosabb állami feladattól nem sajnálják a pénzt, amely — van.

2. *Facilities for Foreign Students in American Colleges and Universities*, by S. P. Capen (1921, 269 l.).

Ez amolyan kézikönyvféle azon külföldi hallgatók részére, akik amerikai főiskolákon, egyetemeken öhajtták tanulmányukat folytatni. Akár pedagógiai Baedekernek is nevezhetnők. Első, leíró részében (7—58. l.) kimerítően ismerteti az illető oktatásügyi intézményeket, majd felsorolja a főlvételi föltételeket, tanmeneteket, miközben hangsúlyozza az angol nyelv ismeretének elengedhetetlen voltát. Ezután részletesen ismerteti 74 olyan intézetet, amelyeket idegenek máris látogatnak és amelyek erre a célra különösen alkalmasak. Igazi amerikai különlegességként hat az egyetemi fokozatoknak (képesítéseknek, címeknek) négy oldalra terjedő felsorolása a megfelelő rövidítésekkel

együtt (153—56. l.). A newyorki egyetemen 2 magyar hallgatót böngésztünk ki (226. l.), a pittsburghin 19-et „Ausztia-Magyarországból“ (245. l.). Ez a vaskos füzet tanúságot tesz arról, hogy külföldi hallgatók máris szép számmal keresik fel az amerikai főiskolákat. De nem kevésbé fejezik ki az amerikaiaknak azt a törekvését, hogy ez a mozgalom az eddiginél szélesebb mederben történjék. Emellett szól az a 157. lapon kifejezett készség is, amely szerint maga a Bureau of Education szolgál bővebb felvilágosítással érdeklődő külföldieknek. Íme, az Újvilág az értelmi kultúrában is versenyre kel a megnyomorított Óvilággal. Teheti.

3. *Foreign Criticism of American Education, by W. J. Osburn* (1922, 158 l.).

„Mindig jó, ha képesek vagyunk önmagunkat látni úgy, amint mások látnak minket“, írja Claxton commissioner kísérelésében, míg maga a szerző bevezetésében t. k. ezeket mondja: „Az igazságnak több oldala van s nincs olyan nemzet, amely annak minden oldalát meglátná. De különböző országok vezető egyéniségeitől származó ítéletek egybefűzése nagyban hozzájárul a látomány megvilágításához. Ennélfogva kívánatos és előnyös, ha tudjuk, hogy más nemzetek mit gondolnak rólunk.“ A függelékben külön és pontosan felsorolt, nagyobbára francia, angol és német eredetű 90 forrásmű s összesen 200 egyén alapján világítja meg azt a képet, amelyben az amerikai oktatásügy a külföldiek szemében visszatükröződik. Ezt a gazdag anyagot a szerző terv- és okszerűen sorakoztatja a nevelés- és oktatásügy tárgyi tényezői szerint. Egy végső fejezetben pedig összefoglalja a tanulságokat: az amerikai oktatásügy előnyeit és hátrányait. Amazok közé tartozik az emberek egyenlőségéről és az egyén végnélküli tökéletesítési lehetőségéről vallott hit. A fogyatkozások közül különösen kéri a tanítók kiképzésének és ellátásának elégtelen volta, az összpontosítás és decentralizáció helytelen aránya és az ellenőrzésnek politikai befolyásolása.

4. *Opportunities for Study at American Graduate Schools, by G. F. Zook and S. P. Capen* (1921, 59 l.).

Ez a füzet a két előbbi kiadványnak mintegy kiegészítője és ugyancsak a külföldi hallgatókra való tekintettel ismerteti azokat az amerikai intézményeket, amelyek tudományos grádusokra képesítenek. Ezeknek felsorolása a rövidítésekkel együtt 1½ lapot vesz igénybe (18—19. l.; v. ö. fent).

5. *State Laws relating to Education enacted in 1918 and 1919. Compiled by W. R. Hood* (1921, 231 l.).

Az 1918-ban és 1919-ben becikkelyezett állami közoktatásügyi törvények tárgyi szempontok szerint csoportosítva s ezen belül az egyes államok betűrendjében. Maga az osztályozási terv (6—9. l.) is igen figyelemreméltó.

6. *Supervision of Rural Schools, by K. M. Cook* (1922, 111 l.).

A hagyományos szókimondással megírt bevezetés felette jól tájékoztat a mű célját illetőleg és föltárja a falusi és gazdasági iskolák felügyeletének hiányait. *The superintendent is rather*